

A nép nevében

Hazafias revü

NEGYEDIK NAP: HÁBORÚ ÉS MÁMOR

Kivándorol a határ. A felhúzott Totem. A démonkeltető. Egy nagyra nőtt arc. Összekötetés a törzssel. Etelközi vizit. Fél szárnyal a holtak közt. A hadúr parancsa. Győz a jó. (1941–1943).

I.

A népbíróság tárgyalóterme 1947-ben. Az Oroszországban szolgálatot teljesített ún. Keleti Megszálló Csoport egykori tagjainak tanúvallomását halljuk. Egyeseken zöld zubbony, fehér ing, piros nadrág, másokon testhezálló keki háló, amúgy semmi, valamint csizma és/vagy bakancs. Katonás revü, ugyanolyan erotikus testüzenettel, mintha mazsorettek, illetve lokál táncosnők táncolnának. Mindig más beszél, mint aki mozog. A csoportszámolás az egymást váltó beszélőket jelenti.

A háttérben néma világháborús oroszországi híradórészletek, minél homályosabb, minél absztraktabb, annál jobb, alattuk részben Karády-dalok (Valahol Oroszországban, Gyévuska), részben második világháborús indulók szólnak szöveg nélkül, ha lehet, tárogatón és tekerőlan-ton, vagy szintetizátoron, de ezt a két hangszert imitálva.

MEGSZÁLLÓ CSOPORT 1. Ide vagyunk tolva, mint egy szerelvény, ide vagyunk terelve, és ez meg lesz torolva, ezt mindjárt tudtuk, ezt megsúgta valami, talán a távolságok, talán az ég hajlásszöge, valahogy jobban hajlott, jobban dőlt ránk, ezért olyan érzésünk volt, hogy nincs hová elhajolni, mindjárt a nyakunkba szakad, szinte az érzésünk, ki vagyunk ide toloncolva, 1500 kilométerre, ez is a zsidók miatt, ez állt a parancs-

ban, mint ahogy minden miattuk van, és jól el van tolvá, miattuk, az is, hogy ide szállunk, itt szállunk meg, hogy megszálltuk ezt a síkot, hogy ide vagyunk tolvá erre a táblára, kelet-európai táblára, nem rajztáblára, de mégis, mintha emlékeztetnénk valamilyen ábrára, de milyenre?, leginkább egy sakkábrára, és mi volnánk a játszma állása, turáni védelem, két futó, de kétszázezernek látszik, hét vezér, illetve, hány is?, mindegy, ők nem látszanak, a besenyők sem, csak a vizenyők, a Priprjaty, a rétek, az ingoványok, a lányok nagyon hiányoztak, éreztük, ez egy játszma, egy kemény sakkjátszma, és mint a szerelem, olyan: halálos, egy vakjátszma.

MEGSZÁLLÓ CSOPORT 2. Higgyék el, a parasztság a kereszttség, de nem a kévéink állnak keresztbe, hanem a szemünk a fáradtságtól, meg hát ugye, amit a hátunkon cipelünk, mintha inogna az a kereszt is, ahogy a lábunk is a súlya alatt, hiszen mi most kereszties hadak vagyunk, még jó, hogy nem pókok, kereszties háborút viselünk, a keresztény Európát védjük, valójában a nácinak látszót, de az nem ingadozik, csak a mi keresztünk, csak a paraszt ingadozik, mint a búza a szélben, a búzatabla, amiből már a tarló se látszik, azt is felperzselték az ázsiai zsidó veszedelem, ahogy hátrált, mint Napóleon elől, ja, azok az oroszok voltak, de akkor mit keres itt ez a templom, meg a pápa, mit hányja itt a keresztet?, valahogy mindannyian ingadozunk, mint a csónak, olyan érzésünk van, hogy ez itt egy lélekvesztő, az visz minket, hová?, merre?, csak a paraszt ingadozik, de hát nem belőlünk lesz nemsokára húscsapat, tessék mondani?, nem minket robbantanak fel?, nem mi esünk fogságba, szabolcsiak, hevesiek, somogyiak?, nem belőlünk lesz szövetkezeti dolgozó maholnap?, ahol a túlerő, ott az átállás is közel, tisztelt népbíróság, ezt a tiszt urak is megerősíthetik, vagy ha nem, hát kisnyúl, illetve kinyúl, valami kinyúl a síkság mélyén, egy kéz vagy inkább kisujj, egy irányzéknak látszó ujj, egy sima pecek, innen megszíról, a körletből nézve, egy löveg?, ezer?, lehet, hogy ez maga a veszedelem?, lehet, hogy ezt nem fogjuk tudni elhárítani?

MEGSZÁLLÓ CSOPORT 3. Igyekszünk védeni hazánk ezer éves határait, ezzel az ezeröttszáz kilométeres ráhagyással, de valahogy itt teljesen mások az arányok, mások az erények, más a tisztie becsület, mást tart az ember tisztieletben, mint ha konkrétan ott-hon lenne, nem így, ezzel az előretolt hazával a szemie előtt, például ha nincs élelem, ami otthon elő nem fordulhat, gondoltuk akkor, mert nem tudtuk, hogy jön még kutyára dér, leszünk mi még megszállt ország, ez akkor fel sem merült bennünk, az viszont felmerült, hogy szűkös az élelmiszerkészletünk, itt csatangolnak a marhák, nagy számban, gazdátlanul, hát miért ne hajtanánk a körletünk közelébe egy-két gulyát, miért ne vételeznénk, hogy ne éhezniék, a kövér malacokból, mi okból hagynánk a disznókat disznó banditáknak, akik aknákat telepítettek az utakra, hagynánk magunkat felrobbantani?

MEGSZÁLLÓ CSOPORT 4. Hát nem arra való az alávaló, sunyi lakosság, a banditákkal összzejátszó, hogy igába hajtsuk, befogjuk a boronába, úgy menjen előttünk az úton, aztán ha robbanik, hát robbanik, nekünk védenünk kell hazánkat az utolsó emberig, az ő utolsó emberükig, nekünk ugyanis megmaradást adott utasításba a magyarok istene, nem megmeredést az itteni fagyban, nekünk fűteni kell, ha ilyen zord a klíma erre-felé, fűteni a távíró oszlopokkal, a kukorica csutkáival, vagy jobb híján a kollaboránsokkal, a banditákkal és banditanókkal, a banditagyerekekkel, saját papáikkal, pajtáikkal, saját hodályakkal, különben is ők járnak elől a fűtési szezonban, ők gyűjtanak fel mindent, ami ehethő, iható, lakható, hát legalább egy kis meleget adjanak, nem, az nem történt meg, hogy mi oda őket bezártuk, ezt csak ők mondják, ha bezártuk volna és rájuk gyűjtjük, ahogy mondják, már nem mondanák, nem mondanának ilyet, ilyesmi nem történhetett meg, nem is történt, csak mi csináltuk, mi tettük, katona a civillel, nem fordítva, illetve úgy is, ember az emberrel, illetve a nem emberrel, a szakálla volt kenderrel, a hétszínűvel, azzal, dehoggy hagytuk, hogy ő egye le a hasunkról a kását! Jól megszivattuk a Szását, és persze a Szásánét is, miután megjött az óvszeres és kiosztott dandáronként vagy 700 Tote-met, így hívták az óvszert, mindjárt fel is húztuk, és jól meg is húztuk, aki a kezünk ügyébe esett. Ketten fogták, aztán bújj, bújj zöld ág!

MEGSZÁLLÓ CSOPORT 5. Mert, tisztelt bíróság, bűnösök vagyunk ugyan, mint a többi nép, bűnünk az égre kiált, csak sajnos mintha nem volna mégse, aki hallja, vagy ha mégis, annál rosszabb, annál hosszabb a tűrés, a szeretet, az igazság, csak a mi életünk rövid, mint egy állam, bocsánat, álmom, ez a botlás már nem először jön a nyelvünkre, van egy álmunk, nekünk, akik oly rövid életűek vagyunk, mint egy árnyék, tisztelt bíróság, azt álmodjuk, hogy azon a nagy síkon, egy másik síkon, nem ezen a földin, azon a nagy háborús síkon, hogy ott keskeny hídon, egy hosszú-hosszú hídon egy bódésor áll, pontosabban egyetlen bódé, és ott ül benne végtelen sok csóré, csóringer árny, ott ülnek, mintha széken ülnének a bódében, nekünk úgy rémlik messziről, ez inkább egy beton barakk, és az a sok csóré árnyalak a szükségét végzi ott bent, a szükségszerűt, azt végzi el, elvégzi, ami szükségszerű, engedelmeskedik a kényszernek, elpotyogtatja a fölöslegét, el az életből azt, ami salak, ilyen az élet, kiválasztódik a salak, ez egy, már messziről is érezni, iszonyú átható szagú barakk, ha valaki jobban megnézi álmában, nem kívánjuk senkinek, de ez jön velünk haza a málhában, onnan a haza tágan értelmzett határa mellől, ez a látvány vagy látomány, mert álmunkban sem hihetjük, hogy való, de akkor is az, sokkal inkább, mint a hazajövő, a hazaérkező, ez a barakk nem egyéb, mint egy folyamatosan üzemelő árnykeltető, egy székhely, az árnyaké, egy árnyékszékhely, egy árnyékszék, ahol a gőzölgő salakból kel ki a szárnyas nyomorúság, hogy valahol itt öltse fel közöttünk magára újra a csontját, a húsát, ott kikölti és ide repteti a pusztulás az ő fiát mint valami reptiliát, seregestől.

MEGSZÁLLÓ CSOPORT 6. Ezt soha el nem mondanánk senkinek, tisztelt közönség, tisztelt bíróság, itt se részletezzük, mi tulajdonképpen törölnénk ezt az álmot, mi, akik oda szálltunk, kiszálltunk és beszartunk, törölnénk az égő pajtát, a csonkolt bajtársakat, a tífuszbarakkot, az ország irreálisan megnyúlt keleti arcát, repedezett arcvonalát, szétrobbantott profilját, becsületünk megkérdőjelezését, örökké másnak, másoknak falazását, felezését, meddig osztható tovább a katonai becsület és mivel?, szóval nem tudunk ezzel együtt élni, nem tudunk együtt élni az életünkkel, az életünk nem tud együtt élni velünk, pedig muszáj: vagy mi, vagy az életünk, mind a kettőt most ide nem tennénk ki, nem mintha szégyen volna, hogy a kettő összetartozik, a mi szégyenünk, csak éppen ez, szemben a becsülettel, nem megosztható, persze, a bűn, az nem lesz könnyebb, itt lóg a válnunkon, tálcán kínáljuk, mint a moziban, nem vennének belőle egy kevéskét?, valaki, ha a tisztelt bírák nem is, esetleg néző honfitársaink, tudjuk, hogy nincs engedyünk mozgó árusításra, de ha valaki mégis átvenne egy-két kollektív árnyat, higgyék el, amint kézbe vették, már nem olyan súlyos, hiszen nem önök követték el, már polcra tehető, egy elszenesedő csoport gumiból, ezt hoztuk haza Oriból, a nagy Oroszországból, minket agyonnyom, önöknek maximum papírnehezék.

Megszálló csoport el. A terem elsötétül.

II.

Ugyanott. Homály. A háttérben a vörös-zöld színiúre színezett doni fronttérkép a kivetítőn vagy a falon. Legjobb volna, ha az arcvonal rajta sárga világítókábel lenne. Fontos, hogy tényleg hasonlítson egy (torz) arc profiljához és neonreklám hatást keltsen. Ha megoldható, akkor a fénye vetüljön rá beszéd közben a katonákra.

Bejönnek a 2. magyar hadsereg, a Don-kanyar életben maradt tanúi. Komplettszontbrigád szteppel kimérten a bíróság előtt, hóköpenyes, ezüstre mázolt, torz halálfejmaszkos bakák vagy inkább kísértetek. Némelyik mankóra támaszkodik. Kopogásuk ritmikus ellenpontja a szövegnek. Aki beszél, csak lassan, fokozatosan kap táncra és csatlakozik a többihez. Közben a háttérben folyamatosan fűtyülnek a lövedékek, robbannak a leszórt bombák.

HARCOLÓ ERŐK 1. Kérem, az arcunk megnyúlt, az arcunk aránytalanul nagy, vonala már nem is emlékeztet a mi arcunkra, a mi emberi arcunkra, nincs mélysége a vonalnak, az arcunkénak, ez nem lehet a mi arcunk, mi nem ekkora arcot akartunk, ilyen talajvizet, ilyen védtelent, ez az arc védhetetlen!, sávrövidítést kérünk, hogy megtarthassuk, megtarthassuk az arcvonalat, azt, ami arányosabb hozzánk, egy ekkora országhoz, amekkora a miénk, kérjük, hogy ne spóroljanak az anyaggal, a ruhaanyaggal, a hadianyaggal, de spóroljanak, ha lehet, tudjuk, hogy nem lehet, mégis kérjük, könyörgünk, spóroljanak az emberanyaggal, tudjuk, hogy azért katona az ember, hogy hős legyen, a harctér szentje, már így is vele van tele hadurunk mennyországa, szépen berendez velünk a saját panteonját, mi persze csak sorminta vagyunk a falon, apró dicsőségrovások, az én szentjeim, sóhajt a hadúr, neki nőttünk nagyra, neki ágyasztunk meg odafönt, az örök csatamezőkön.

HARCOLÓ ERŐK 2. Bárhogy döntenek is önök felőlünk, tisztelt ítélőszék, anynyi bizonyos, hogy mi nem dönthettünk, mi csatát el nem dönthettünk, hacsak nem önmagunk ellen, igen, mi végsőkig kitartottunk önmagunk ellen, fantasztikusan, jobban mondva, fanatikusan, mint a katakombák szentjei, elpusztíthatatlan hittel, így vitt el bennünket az ördög, a vörös ördög, így küldött minket a pokolba, a Sztalin-bugyorba, úgy elfújta minket, mint a gyöngye leplet, amikor éppen mínusz harmincöt fok lett. Ez ne lett volna tudható?, mikor már tavaly is leblokkolta a németeket Moszkva előtt a hó, hogy ez itt kérem, Szibéria, itt megfagy a takony, megfagy a szempilla, megfagy a motorban az olaj, és a ravaszt se tudom meghúzni, mert a kezem odafagy. Kinek volt ez az agylövése, hogy minket odatett, puskával tankok ellen, egy lövés hetente ágyúcsővenként, adott volna legalább enni, hogy legyen erőnk menni, menni, menni, nem nagyon volt, csak kóvályogtunk az állásokban, meleg szívvel, így a hadosztályparancsnok, és harcias akarattal.

HARCOLÓ ERŐK 3. Mert ott kell megvédened a szülőföldedet, ahol a legjobban megverheted az ellenséget, mentől messzebb mész az ellenség üldözésében, annál eredményesebb vagy a haza védelmében, tartsd az arcvonalad, ha homlokodon lőnek is, kapd oldalba, kerítsd be, karold át, ne légy tekintettel, ne légy ember, semmisítsd meg, különben nekimegy a hazádnak, az anyádnak, támadd hátrba, vágd el saját magától, vágd el a torkát, vágd le a farkát, de hát ő hatol át rajtam, a soraimon, tekintetes népbíróság, ő vág el saját magától, állásomtól, félkész futóárkamtól, fagyos szállásomtól, többi földi kutya társamtól, épp most karol át, alig se barátilag, még jó, hogy van hóköpenyem, és van hó, de csönd nincs, csak halál, fütty és becsapódás és dobhártyaszakadás, mint a filmhíradóban, én meg mintha egy széksorban, vagy inkább túlvilági páholyban, onnan nézném, hogy: halál az árkokban, a berkekben, halál fölöttem és mellettem, én a hóban, a hó alatt, mint a mag, jó magyar mag, telelek, ez már a nemlét?, gránátszilánk hasít ketté, mint a zsemlet, nem, csak a lábamtól szabadít meg, térdtől lefele.

HARCOLÓ ERŐK 4. Mindenki jól gondolta, a fővezérség, az alvezérség; a természet törvényei minden élőlényre és minden hadifelszerelésre egyformán érvényesek: ha nekünk nem működik semmink, akkor az ellenségnek sem, következképpen télen nem kell veszteséggel számolni, én sem vagyok az, mi sem vagyunk azok, veszteség, elvégre valahol megvagyunk, lélekben gránátosöt zúdítunk a bolsevistákra és harckocsidandárjaikat bekerítjük sítalpon, ahogy önök is láthatták a híradóban, nyelvet fogunk, visszaverünk, érzékeny veszteséget okozunk, megtisztítjuk a betörési helyeket, sok löszert zsákmányolunk, meghíúsítjuk a hiú kísérleteket, kezünkben a kezdeményezés, a mi veszteségünk elenyészően kevés, makacsul védjük állásainkat, a harcok változatlan hevességgel folynak, erőátcsoportosítást hajtunk végre, belefogunk az ellenlökésbe, rajtunk állandó atmoszférikus nyomás van, divíziót váltunk, nem, dimenziót, kámforrá válunk, mint Petőfi a kukoricásban.

HARCOLÓ ERŐK 5. Egyszer régen itt hagytuk a halottainkat, itt valahol, és erről nem lehetett nem tudomást venni, teljesen elromlott az összeköttetés a törzssel, a törzsnek is a hadosztállal, de azzal a régi törzssel, amiből mi is sarjadtunk, egyszer csak megte-remtődött az összeköttetés, van, aki azt mondja, megsüketültünk az ágyúdörgésben, a per-gőtűzben, de nem, világosan hallottuk, hogy a mi nyelvünkön hívnak, szólnak a halot-tak, a régiek, a nagyon régiek, de persze odaát nincs rég és nemrég, ott mindig van, min-dig most, és most mindig, csak nem mindenütt lehet hallani ezt a hangot olyan jól, mint éppen arrafelé, a keleti síkon, a doni lapályon, az ember ott nem térhet ki, a hitéből igen, de az elől nem, hogy a halottakkal szóba álljon, más se szól ott, a fegyvereken kívül, mint a halottak, hallottak már ilyet?, oda kellett volna menni, és akkor most nem kéne magya-rázni, mi volt az értelme ennek az egésznek, nem az áttörésnek, nem annak a tűzköpő gi-gásznak, ami elsöpört minket, az ázsiai vésznek, hanem hogy mi odamentünk, ezt nem tudhatta a hadvezetés, hogy mi, kései Julianusok rokonlátogatásra megyünk, hiszen vala-hol erre lehetett vagy nem?, a mi Erelkőzünk.

HARCOLÓ ERŐK 6. Jó, mi közünk hozzá, folyó, folyó, különben is fagyott, és a hideg még lélegezni se hagyott, nekünk elég, hogy beszélnek velünk az atyafiak, dobd el a fegyvert, ezt süvöltik, és fuss vagy négykézláb szaladj, csak itt ne maradj, mert itt minden van a föld alatt, csak békesség nincs!; mondanánk nekik, hogy a hazai föld se nyugodtabb, de ők szinte hajszolnak, addig nem nyugodtak, zúgják, amíg itt látnak minket, de miért?, mert ez egy uratlan vidék, ők és az összes többi halottak, képzeljük el, senkiéi, senkiék, és emiatt össze se férnek, odalent még nagyobb a zsúfoltság, mint idefent, még háborúk is vannak, no nem a területért, hanem a becsületért, hogy kit illet nagyobb tisztelet; de hogy harcol halott a halottal?, kavarodik fel bennünk a kérdés, persze későn, addigra kitépi be-lőlünk a hangot az élni akarás, mi más?, és nincs rá válasz, csak vánszorgás, imbolygás, fu-tás a hóban, nem tudjuk, honnan jövünk, kik vagyunk, hová igyekszünk, állatként ten-günk, fej nélkül, valamit elvesztettünk, de hogy pont a becsület volna az?, kérdezze meg a tisztelt bíróság azt, aki ott járt, fél szárnnyal a halottak közt, kérdezze meg őket, a fel-koncolandókat, hogy ki mit vesztett el, minek a terhét, tessék megkérdezni azt a csürhét!

HARCOLÓ ERŐK 7. Persze a méltóságos hadseregpáncsnok úr se lehetett ma-gánál, ha kiállt a hóviharba, kihívva kardra az ellenség páncélosait: hogy őneki mije ve-szett, amikor minket becstelennek nevezett és lezárta előlünk a nyugati irányt, hátha így mindannyiunkat sikeresen a pusztulásba ránt, hogy őneki mije hiányzott ekkortájt, ar-ról egy orvost kellene megkérdezni, nem minket. Talán ő is hangokat hallott, őt is megle-gyintette a turáni átok, ez a síron túli vereségbetegség, amiből nem lehet kijönni, amibe csak visszaesni lehet, tisztelt bíróság, ez végső soron nem a mi bajunk, hanem az égé, a ve-res égé, hogy feljön és lemegy a napja, ezt az időt, ezt a csatát az egünk mindennap buk-ja, nem tehet róla, mi sem tehetünk, hogy megint vernek, megint veretünk, nem ad erő-sítést a szövetségeseink, ezért lettünk világverőkből segédnép?

Bejön egy hóköpenyes katonatiszt.

HADSEREGPARANCSNOK (*köpenyébe takarva az arcát*) Na, látják, ez a vezető-betegség, innen ered, hogy van a világverő szerszám, de csak magadnak vered, nem, per-sze, hogy nem vonom vissza az arcvonalam, a kudarcvonalam, én küldjek tábortábori postát minden családnak arról, hogy látni se bírom magam, mert hóhérnak kell annak lenni, aki most akar vezetni? Tartsa magát a szittya fergeteg, tartsa magát ehhez: Ha mindegyik tám-pont az utolsó magyarig összeköttetéseitől elvágván is kitart, az ellenség tetemes erőit leköti, így az nem tudja kihasználni kezdődő sikereit. Ellenben ha a támadás elől kitér és vissza-vonul, feladva a kiépített és berendezett állásokat, akkor nem csak, hogy megfut nemze-te gyalázatára, de a pótolhatatlan harceszközöket és élelmiszerkészleteket is elveszíti. Leg-főbb hadurunk parancsa ezért: visszamenni tilos, nincs hátra, csak előre van.

Elsőréül a szín, harcolók el.

Csímpolyán halkan megszólal az Ott, ahol zúg az a négy folyó című dal.

III.

Hurráoptimista híradóbejátszás 1944-ből.

Emelvényen betolnak a kivetítő elé egy állványon álló kamerát. Mögötte egyenruhás férfi.

HADITUDÓSÍTÓ *(kamera mögül, hintázó bábu-mozgással, időnként fejét ingatva)*

Egyetlen dolog fontos csupán, és ez a front. Aki a tűzvonalat szolgálja, az szolgálja egyedül az országot, az éleszti a tüzet, az árasztja a vizet, ő a tavaszi szél, aki a fákkal beszél, nem, az a bús őszi, és mi, az ősi álmok álmodói, most, hogy a világ bús tengere forr, Herkulesként vesszük fel a kesztyűt, muszáj, ez a nagy úr, az ős kaján szól vidoran, és a világbíró álmokba beletévelyodott bolsevizmus elterül az asztal alatt, nemzeti életünk terülj-asztala alatt, saját győzelmi mámorába fúlva – fújja a trombita, a harsona, a hetedik angyal. Ez a harc lesz nekik a végső, mert Isten a bátrakat szereti és az erősekkel tart, és mindig azt veri egy darabig, ami az övé, illetve, aki az övé, aztán minden érdeket hátraszorít, mindenről lemond a javunkra, övé a munka, miénk az aratás, fölszállunk hát hozzád világ megvetője, elnézést, magvetője, fogadj el tőlünk egy pohárnyi vért. Mert erős vár a hit, olyan, mint a vért, abba öltözünk, mikor áldozunk, szorítsuk hát a sisakszíjat, csikorgassuk az ellenség fogait, tegyük hatalmas funkcióink, nem vész el a haza, állja a vihart öregapánk diófája, győz a jó az átkon. ■ ■ ■

Hazafias revű